Regionale energiestrategie

Wat is een regionale energiestrategie (RES) en hoe werken partijen hieraan regionaal en nationaal samen?

Definitie

Een RES is een strategie om een regio in Nederland te voorzien van duurzame elektriciteit en warmte

- Een RES beschrijft hoeveel duurzame elektriciteit een regio wil opwekken in 2030 en op welke locaties.
- Decentrale overheden en andere partijen in een regio formuleren een RES na een gezamenlijke analyse.
- Een RES beschrijft het aanbod van, de vraag naar, en de geplande infrastructuur voor warmte in een regio.
- Decentrale overheden formaliseren de relevante delen uit de RES in hun beleid en in regels voor de leefomgeving.

Inhoud

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteitsvoorziening

- Een RES inventariseert hoeveel duurzame elektriciteit de regio grootschalig op land kan opwekken en waar.
- Een RES bevat keuzes over hoeveel elektriciteit de regio waar gaat opwekken.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor elektriciteit organiseert.
- Voor een RES gelden vooraf geen minimale opwekdoelen of een plicht energieneutraal te worden als regio.
- Als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh, kunnen extra doelen volgen via VNG, IPO en UvW.

Een RES bevat in elk geval de plannen van de regio voor duurzame warmtevoorziening van huizen en gebouwen

- Een RES beschrijft hoeveel warmte de regio verwacht nodig te hebben in de periode tot 2030 en tot 2050.
- Een RES inventariseert potentiële warmtebronnen in de regio.
- Een RES beschrijft hoe de regio warmte wil verdelen en leveren aan huizen en gebouwen.
- Een RES beschrijft hoe de regio de benodigde infrastructuur en opslagcapaciteit voor warmte wil organiseren.
- Het onderdeel in de RES over de warmtevoorziening heet ook wel de Regionale Structuur Warmte.

Een RES biedt ruimte voor aanvullende plannen, anders dan over elektriciteit en warmte

- Een RES kan ook andere duurzaamheidsplannen bevatten, zoals voor mobiliteit, landbouw of energiebesparing.

Regionale samenwerking

Gemeenten, provincie en waterschappen in een regio werken samen met belanghebbenden aan een RES

- De decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor een RES en werken gelijkwaardig samen.
- De decentrale overheden betrekken regionale sleutelspelers, zoals netbeheerders en energiecoöperaties.
- De decentrale overheden organiseren participatie van belanghebbenden, zoals inwoners, bedrijven en milieuorganisaties.
- De decentrale overheden zijn vrij in hoe ze belanghebbenden betrekken, zoals via een stuurgroep of via ateliers.

Decentrale overheden in een regio organiseren een structuur om samen te werken aan een RES

- De decentrale overheden bepalen hoe alle partijen in een regio gaan overleggen en beslissen over de RES.

De samenwerkende partijen in een regio werken via een nationaal afgesproken tijdpad toe naar een RES

- De partijen stellen optioneel een bestuurlijke startnota vast, zoals hoe en met wie ze samenwerken.
- De partijen leveren uiterlijk 1 juni 2020 een concept-RES op.
- De partijen leveren uiterlijk 1 maart 2021 een definitieve RES (1.0) op.
- De partijen herijken iedere twee jaar de RES (RES 2.0 en verder).
- Provincies en gemeenten verlenen uiterlijk in 2025 vergunningen voor het grootschalig opwekken van elektriciteit.

Volksvertegenwoordigers in een regio stellen de definitieve RES vast

- Volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincies en waterschappen besluiten over de definitieve RES.
- Deze volksvertegenwoordigers besluiten ook over latere versies van de definitieve RES (RES 2.0 en verder).
- De rol van volksvertegenwoordigers bij de startnota en bij de concept-RES is niet voorgeschreven.

Decentrale overheden die samenwerken aan de RES lossen conflicten in eerste instantie zelf op

- In geval van conflict over de RES proberen de decentrale overheden dit eerst zelf onderling op te lossen.
- Bij blijvend conflict kan de Provincie gemeenten en waterschappen eisen opleggen, zoals via haar omgevingsbeleid.
- Ultiem kan het Rijk ruimtelijke bevoegdheden van decentrale overheden overnemen, zoals via een projectbesluit.

Nationale samenwerking

Gemeenten, provincies en waterschappen zijn verantwoordelijk om 35 TWh elektriciteit op te wekken

- VNG, IPO en UvW hebben zich verbonden aan het nationale doel van 35 TWh in 2030.
- Leden van VNG, IPO en UvW zijn via besluiten in ledenvergaderingen indirect gebonden aan het nationale doel.
- VNG, IPO en UvW maken met hun leden een methode om eventueel nog benodigde TWh te verdelen over regio's.
- De verdeelmethode wordt toegepast als de concept-RES'sen van alle regio's niet optellen tot 35 TWh per jaar.

Regio's krijgen landelijke ondersteuning bij het opstellen van de RES

- Het Nationaal Programma RES steunt regio's, zoals met kennis, advies en een landelijke rekensystematiek.
- Het Nationaal Programma RES bekijkt de concept-RES'sen en geeft regio's tips en adviezen.
- Het Planbureau voor de Leefomgeving rekent concept-RES'sen door en kijkt of ze nationaal optellen tot 35 TWh.
- Er komt één landelijk expertisecentrum voor warmte.
- De regio's krijgen samen 36 miljoen euro voor het opstellen van RES'sen in de periode 2019-2021.
- Netbeheerders kunnen regio's helpen om zicht te krijgen op de benodigde energie-infrastructuur.

Over deze kaart

Deze kaart beschrijft wat een regionale energiestrategie (RES) is. Nederland is op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW) opgedeeld in dertig regio's. De decentrale overheden hebben vanuit het Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio energiestrategieën op te stellen. De RES beschrijft de plannen van de regio voor een duurzame elektriciteits- en warmtevoorziening.

Duurzame elektriciteit is elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals windmolens en zonnepanelen. Het gaat hierbij alleen om grootschalige opwekking van elektriciteit op land (en niet op zee). Hiervoor geldt vanuit het Klimaatakkoord een opgave om nationaal minimaal 35 TeraWattuur (TWh) per jaar op te wekken. Kleinschalige opwekking via zonnepanelen op daken telt hierbij in principe niet mee.

Alleen wanneer in 2030 deze kleinschalige opwekking landelijk meer dan 7 TWh per jaar bedraagt telt het surplus (boven 7 TWh per jaar) mee. Een duurzame warmtevoorziening gebruikt warmte uit niet-fossiele bronnen, zoals restwarmte van bedrijven of warmte uit verbranding van biomassa.

Deze kaart is gemaakt op basis van de Handreiking van het Nationaal Programma RES, studie van literatuur, een interview en denksessies met deskundigen. De kaart vat de RES samen voor zover bekend op 15 juli 2019. De mogelijke rollen van gemeenteraadsleden bij het opstellen van een RES staan op een andere kaart.

Wij danken alle deelnemers voor hun denkwerk.

in opdracht van: Nederlandse Vereniging voor Raadsleden — DEMOCRATIE in actie

gemaakt door: De ArgumentenFabriek — De Informatiekaart

CC BY NC ND

15 juli 2019

Rollen van raadsleden bij een regionale energiestrategie

Wat zijn de rollen van raadsleden bij het opstellen van een regionale energiestrategie (RES) en hoe kunnen zij deze vervullen?

Volksvertegenwoordigende rol

Wat houdt de volksvertegenwoordigende rol in?

- De raad vertegenwoordigt de gehele bevolking van een gemeente.

Wat zijn belangrijke vragen die raadsleden zich kunnen stellen bij het vertegenwoordigen van inwoners?

- Hoe willen we als raad inwoners en belanghebbenden vertegenwoordigen en betrekken bij de RES?
- Hoe vormen we ons als raad een beeld van de wensen en opvattingen van inwoners die zich niet laten horen?
- Hoe zorgen we als raad dat inwoners goede informatie krijgen over wat de RES voor hen betekent?
- Hoe zorgen we als raad dat we alle (boven)lokale belangen goed afwegen, samen met collega's in de regio?

Wat zijn voorbeelden van volksvertegenwoordiging bij het opstellen van een RES?

Besturen namens de bevolking

- Vertolken van opvattingen en emoties van inwoners in formele en informele RES-overleggen.
- Afwegen van lokale én regionale belangen in commissie- en raadsvergaderingen over de RES.
- Vormen van coalities met provincie(s) en regiogemeenten bij het nemen van besluiten over de RES.
- Uitdragen van collectief genomen besluiten over de RES via lokale media en via eigen kanalen zoals sociale media.

Verbinden met de samenleving

- (Laten) organiseren van bijeenkomsten om meningen van belanghebbenden te horen over de RES.
- Werkbezoeken afleggen, zoals bij energiecoöperaties en mogelijke gebieden voor windmolens.
- Zich openstellen voor vragen, klachten en ideeën van inwoners over de RES en terugkoppelen van vervolgacties.
- Bij het college afdwingen van burgerparticipatie bij het opstellen van een RES.

Kaderstellende rol

Wat houdt de kaderstellende rol in?

- De raad stelt algemene kaders vast, waarbinnen het college van burgemeester en wethouders kan bewegen.

Wat zijn belangrijke vragen die raadsleden zich kunnen stellen bij het formuleren van kaders?

- Hoe sturend willen we dat de gemeente is in het RES-netwerk en wat betekent dit voor onze rol als raad?
- Hoeveel ruimte willen we als raad laten aan het college, professionals en inwoners?
- Willen we als raad vooral op de inhoud van de RES sturen of meer op het proces van de totstandkoming?
- Nemen we als raad zelf initiatieven voor het stellen van kaders of wachten we af waar het college mee komt?
- Welke maatschappelijke doelen willen we dat er in de RES komen naast elektriciteit en warmte?
- Welke bestuurlijke taken en bevoegdheden willen we als raad regionaal organiseren en welke lokaal?
- Willen we extra energie opwekken voor andere gemeenten of regio's en zo ja, onder welke voorwaarden?

Wat zijn voorbeelden van kaders bij het opstellen van een RES?

Beleidsinhoud

- Kaders voor het lokale en regionale ambitieniveau op het gebied van duurzame elektriciteit en warmte.
- Kaders voor het opwekken van elektriciteit, zoals hoe inwoners financieel profiteren van energieprojecten.
- Kaders voor ruimtelijke ordening, zoals zuinig en meervoudig ruimtegebruik.
- Kaders voor de inzet van het college in VNG-verband, zoals over de landelijke verdeelmethode.

Organisatie

- Kaders voor wie te betrekken bij het vormen van de RES en op welke manier, zoals via een stuurgroep of denksessies.
- Kaders voor de wijze en/of momenten waarop raadsleden informatie krijgen over de voortgang van de RES.
- Kaders voor het tijdpad voor het opstellen van de RES (en de relatie met het landelijk tijdpad).
- Kaders voor het budget dat de raad beschikbaar stelt voor het opstellen en uitvoeren van een RES.

Besluitvorming

- Kaders voor de rol van de raad bij het besluiten over de startnotitie, de concept-RES en de definitieve RES.
- Kaders voor de wijze waarop gemeenten afzonderlijk én in de regio overleggen en besluiten.
- Kaders voor (het expliciteren van) de beleidsruimte die raadsleden hebben voor lokale en/of regionale keuzes.
- Kaders voor de wijze waarop onze gemeente omgaat met andere decentrale overheden in geval van conflicten.
- Kaders voor hoe de inhoud van de RES te verankeren in formeel beleid zoals in een Omgevingsvisie en/of -plan.
- Kaders voor hoe te besluiten over duurzame projecten die lopen of starten voordat de RES is vastgesteld.

Participatie

- Kaders voor hoe en met welk doel inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij het opstellen van de RES.
- Kaders voor de informatievoorziening aan inwoners en andere belanghebbenden over de RES.

Controlerende rol

Wat houdt de controlerende rol in?

- De raad controleert of het beleid en de taakuitvoering van het college past binnen de kaders van de raad.

Wat zijn belangrijke vragen die raadsleden zich kunnen stellen bij het controleren?

- Gaan we als raad zelf informatie inwinnen (eventueel buiten het college) of wachten we rapportages af?
- Hoe werken we als raad samen met andere volksvertegenwoordigers in de regio (in onze controlerende rol)?
- Hoe krijgen we als raad inzicht in de verschillende belangen die spelen bij de RES?
- Hoe kan onze griffie de raad het beste ondersteunen en hoe benutten we andere (landelijke) kennis en hulp?

Wat zijn voorbeelden van controles bij het opstellen bij een RES?

Beleidsinhoud

- Controle van de inhoud van de RES aan de vastgestelde beleidsinhoudelijke kaders.
- Controle van de inhoud van de RES aan de eigen (partij)politieke voorkeuren en wensen van de achterban.

Taakuitvoering college

- Controle of het college werkt binnen eerder vastgestelde uitvoeringskaders, zoals voor geld en participatie.
- Controle of de RES doeltreffend, doelmatig en rechtmatig tot stand komt.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van de rollen die gemeenteraadsleden hebben bij het opstellen van een regionale energiestrategie (RES). Ook geeft de kaart voorbeelden en hulpvragen voor het invullen van deze rollen.
Gemeenten, provincies en waterschappen hebben vanuit het ontwerp-Klimaatakkoord de verantwoordelijkheid om in hun regio energiestrategieën op te stellen. Nederland is hiertoe opgedeeld in dertig regio's, op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW). Wat een RES precies inhoudt, staat op een aparte kaart.
Deze kaart is gemaakt op basis van literatuur en drie denksessies met deskundigen. Wij danken allen voor hun denkwerk.

in opdracht van: Nederlandse Vereniging voor Raadsleden | DEMOCRATIE in actie

gemaakt door: De ArgumentenFabriek | De Informatiekaart
CC BY NC ND
15 juli 2019

Dertig regio's voor een regionale energiestrategie

Regio Achterhoek: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk

Regio Alblasserwaard: Gorinchem, Molenlanden

Regio Amersfoort: Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest, Woudenberg

Regio Arnhem-Nijmegen: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar

Regio Drechtsteden: Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht

Regio Drenthe: Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld

Metropoolregio Eindhoven: Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen; Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre

Regio Flevoland: Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Zeewolde

Regio FoodValley: Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Veenendaal, Wageningen

Regio Friesland: Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast-Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke, Weststellingwerf

Regio Goeree-Overflakkee: Goeree-Overflakkee

Regio Groningen: Appingedam, Delfzijl, Groningen, Het Hogeland, Loppersum, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier, Westerwolde

Regio Hart van Brabant: Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg, Waalwijk

Regio Hoeksche Waard: Hoeksche Waard

Regio Holland Rijnland: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Zoeterwoude

Regio Midden-Holland: Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen, Zuidplas

Regio Noord- en Midden-Limburg: Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray, Weert

Regio Noord-Holland Noord: Alkmaar, Bergen (NH.), Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel, Uitgeest

Regio Noord-Holland Zuid: Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Beemster, Beverwijk, Blaricum, Bloemendaal, Diemen, Edam-Volendam, Gooise Meren, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Hilversum, Huizen, Landsmeer, Laren, Oostzaan, Ouder-Amstel, Purmerend, Uithoorn, Velsen, Waterland, Weesp, Wijdemeren, Wormerland, Zaanstad, Zandvoort

Regio Noordoost-Brabant: Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, Landerd, Meijerijstad, Mill en Sint Hubert, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden, Vught

Regio Noord Veluwe: Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek, Putten

Regio Rivierenland (Fruitdelta): Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Zaltbommel

Regio Rotterdam-Den Haag: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, 's-Gravenhage, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne, Zoetermeer

Regio Stedendriehoek / Cleantech Regio: Apeldoorn, Brummen, Epe, Heerde, Lochem, Voorst, Zutphen

Regio Twente: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden

Regio U10/U16: Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Zeist

Regio West-Brabant: Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht, Zundert

Regio West-Overijssel: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle

Regio Zeeland: Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Middelburg, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen, Veere, Vlissingen

Regio Zuid-Limburg: Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal

Over deze kaart
Nederland is op initiatief van gemeenten (via VNG), provincies (via IPO) en waterschappen (via UvW) opgedeeld in dertig zogenaamde RES-regio's. Deze kaart laat zien waar deze RES-regio's in Nederland liggen en welke gemeenten elke regio omvat.
De afkorting RES staat voor Regionale Energiestrategie. Een RES is – kort gezegd – een strategie om een regio in Nederland te voorzien van duurzame elektriciteit en warmte. Op een aparte kaart staat uitgebreid omschreven wat een RES is en hoe partijen hieraan samenwerken. Ook is er een kaart die de rollen van gemeenteraadsleden bij het opstellen van een RES toelicht.
Deze kaart is gemaakt op basis van de informatie op de website van het Nationaal Programma RES: www.regionale-energiestrategie.nl

in opdracht van: Nederlandse Vereniging voor Raadsleden | DEMOCRATIE in actie

gemaakt door: De ArgumentenFabriek | De Informatiekaart | 15 juli 2019